

Fransk och tysk neutralism

Begreppet neutralism, som under den senaste tiden vunnit burskap, är ytterligt vagt. Det kan helt enkelt betyda den uppfattning som kräver neutralitet i ett nytt världskrig; det kan vara liktydigt med en tredje ståndpunkt, som avvisar även ett andligt ställningstagande i världskonflikten; det kan vara en lätt genomskådad form av medlöperi, av halv-kommunism. I länder där den politiska anslutningen till västerns säkerhetssystem är klar begagnas uttrycket närmast för den riktning som, utan att sympatisera med kommunismen, avvisar varje organiserat samgående med USA och därmed i realiteten ställer sig i opposition till Atlantpaktens.

En utmärkt redogörelse för neutralismen i Frankrike och Tyskland har nyss givits av Marina Salvin i den förträffliga, sedan årtionden publicerade broschyrserien "International Conciliation" (Neutralism in France and Germany, Carnegie Endowment for International Peace). I båda länderna är neutralismen snarare en tendens, uppburen av vissa tidningar och grupper, än en organiserad politisk rörelse. I Frankrike har neutralismen — såsom i svensk debatt påpekats av Hans Granqvist och Victor Vinde — sitt fäste i den stora tidningen *Le Monde* (170.000 exemplar) samt i de ur alla synpunkter mindre betydande organen *Esprit* och *L'Observateur*; dess främste representant är *Le Monde*s huvudredaktör, Hubert Beuve-Méry. I Tyskland är motsvarande centra den evangeliska kyrkan, den största av de protestantiska kyrkorna, som uppenbarligen påverkas av önskan att bevara kontakten med de många anhängarna i östzonen, den s. k. *Nauheimkretsen* och den intellektuellt betonade tidskriften *Frankfurter Hefte*. Intet parti av någon betydelse har upptagit neutralismen, ingen politisk organisation arbetar för den. Men den har, såsom skilda iakttagare påpekat, utbreda om också oklara stämningar som resonansbotten.

Neutralismens ideologi, sådan den utformats exempelvis i *Le Monde*, är inte utmärkt för pregnans och sammanhang. Atlantpaktens pålägg, eller kommer att pålägg, Västeuropa bördor som framkallar en sänkning av levnadsstandarden och därmed ger propagandafördelar åt kommunismen — den motverkar alltså sitt eget syfte. Vidare skärper paktens motsättningen mellan öst och väst och ökar risken för de avslutna västeuropeiska staterna, eftersom dessa på förhand deklarerar sin ovilja mot och fruktan för Ryssland. Skall man då kapitulera för Sovjet? Nej, efter att ha utträtt ur Atlantpaktens skall Frankrike — och andra stater i samma läge — bygga upp ett starkt försvar, med hjälp från USA i vapen och materiel. Vidare skall man söka en neutralitetsgaranti från både USA och Ryssland. Och slutligen skall man, utan egentligt fördrag, försäkra sig om amerikansk hjälp i händelse av ett ryskt angrepp.

Att detta program är svagt lär de flesta vara ense om. Det kan inte gärna bli billigare — och därmed mindre tjänligt för kommunistpropaganda — att organisera ett europeiskt försvar utan de direkta insatser från amerikanskt håll som Atlantpaktens garanterar eller förutsätter. Det måste fordras en tro av Tertullianus typ — "jag tror därför att det är orimligt" — för att lita på en av Ryssland underskriven neutralitetsförklaring. Det måste stå klart att tilliten till amerikansk hjälp i händelse av ett ryskt anfall är ägnad att ge Ryssland samma känsla av fransk samhörighet med västern som en anslutning till Atlantpaktens — samtidigt som den amerikanska hjälp som förutsattes måste

bli av vida mindre värde än en uttryckligen avtalad, ömsesidigt förberedd, till stor del redan under freden given och utnyttjad hjälp.

Det skrala principprogrammet stöds i Frankrike liksom i Tyskland med en förstucken antiamerikansk propaganda. Man säger inte att USA och Ryssland är lika goda kålsuppare — det vore för grovt —, men man understryker vad som är eller antas vara förhatligt i USA: behandlingen av negrerna, aktionerna mot kommunister, uttalanden av MacArthur och andra alltför aggressiva försvarare av västern. Typiskt är att amerikanska tendenser att — för att bruka en enkel formulering — överge Europa för Asiens skull blir en ingrediens i denna agitation, trots att rimligen dylika tendenser stärkes just av neutralismen och borde te sig sympatiska ur dess synpunkt.

Neutralismen får emellertid sin betydelse inte på grund av allt detta, utan därför att den i vissa situationer kan antas appellera till hedervärda och allmänna känslor och stämningar: hoppet att det inte skall bli något krig, viljan att stå utanför ett eventuellt krig. På den sistnämnda punkten måste både i Frankrike och i Tyskland den tanken med alldeles särskild styrka spela in att ett krig, även om det slutar med västerns seger, kan börja med de egna folkens undergång. Vad

hjälper det oss om USA till slut vinner, såvida vi dessförinnan stämpats genom en rysk ockupation? I all sin gripande förmåga är emellertid den tanken i grunden ett bevis på det irrationella i hela det neutralistiska resonemanget. Ty vem tror väl att dessa stater kan undvika ockupation vid ett allmänt krig? Vem förstår inte att dessa nationer efter en kapitulation skulle bli slav- och färtläger, med kriget mot USA och England som mål? Vem kan tvivla på att just det starka gemensamma försvaret är det enda skyddet mot ockupation, den enda möjligheten att avvärja angrepp?

Den neutralistiska tankegången och de neutralistiska stämningarna ger en positiv behållning. De bottnar i défaitism, och medlet mot défaitismen är att snabbt och fullständigt genomföra säkerhetsprogrammet. Frankrike, Tyskland och andra stater i västern måste få tro på sitt eget försvar, västerns försvar, den i samarbete formade kraften att trygga freden.

För svensk opinion är neutralismen lärorik på ett särskilt sätt. Dess argument ter sig så uppenbart, så nästan pinsamt ohållbara. Men i grunden är det samma argument som hos oss används för en av regeringen och riksdagen godtagen politik. Då dessa argument framförs av dem som tillhör Atlantpaktens — av isolationisterna i USA, av neutralisterna i Västeuropa — utdöms de som intellektuellt absurda, moraliskt betänkliga och politiskt farliga. Hos oss skyddas deras motsvarigheter av oron för det nya, fördomar som härskar utan att erkännas, taktik och verksamhetsflykt.